

RAFADAN TAYFA 2: GÖBEKLİTEPE ANİMASYON FİLMİNİN YEREL KÜLTÜREL ÖGELER VE GÖBEKLİTEPE ARKEOLOJİK ALANINA İLİŞKİN UNSURLAR BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Baş, S. Y. & Halaç, H. H. (2021). Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe Animasyon Filminin Yerel Kültürel Ögeler Ve Göbeklitepe Arkeolojik Alanına İlişkin Unsurlar Bağlamında Değerlendirilmesi. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 11 (2), 911-927.

Geliş Tarihi: 22.02.2021

Kabul Tarihi: 30.04.2021

E-ISSN: 2149-3871

Seval Yeşim BAŞ

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü
syesimb@hotmai.com

ORCID No: 0000-0003-4937-3484

Doç. Dr. Hicran Hanım HALAÇ

Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü
hhhalac@eskisehir.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8046-9914

ÖZ

Bir topluma kimlik kazandıran kültürel değerlerin yaşatılabilmesi için çocukluktan itibaren kültürel miras farkındalığının oluşturulması önem teşkil etmektedir. Günümüzde, geleceğimiz olan çocuklara kültürel mirasımızı aktarmak için çizgi filmlerin kullanılabilir en etkili araçlardan biri olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle son yıllarda, sinema salonlarında gösterime giren animasyon filmleri ile de, çocuklar ve gençler başta olmak üzere her yaşta insanı içine alan geniş kitlelere ulaşmak ve kültürel mirası aktarmak mümkün olmaktadır. Bu yapımlardan biri olarak Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi, UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan Göbeklitepe ile ilgili ilk animasyon filmi olmasıyla dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Bu çalışmada; Göbeklitepe Arkeolojik Alanı ile yerel kültürel öğelerimizin Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi kapsamında kullanımının ve sunum şeklinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Filmde yer alan sözel ve görsel sunumlar ile yapıların/alanların/elemanların mevcut durumlarına ilişkin görseller ve gerçekteki bilgiler karşılaştırılarak kültür öğelerimizin doğru şekilde aktarımı bağlamında bir değerlendirme yapılmış ve görsel ve sözel ifadelerin genel olarak gerçeğe yakın olarak sunulduğu görülmüştür. Söz konusu animasyon filminde kültürel öğelerin çocukların seviyesine indirgenmeye çalışılarak, anlaşılır ve ilgi çekici şekilde sunulmaya çalışıldığı, filmin kültür aktarımı ve kültürel miras farkındalığına ilişkin katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Kültürel Öge, Animasyon Film, Göbeklitepe.

EVALUATION OF RAFADAN TAYFA 2: GÖBEKLİTEPE ANIMATION FILM IN THE CONTEXT OF LOCAL CULTURAL ELEMENTS AND ELEMENTS RELATED TO THE GÖBEKLİTEPE ARCHEOLOGICAL FIELD

ABSTRACT

It is important to create awareness of cultural heritage from childhood in order to maintain the cultural values that give identity to a society. Today, it is possible to say that cartoons are one of the most effective tools that can be used to transfer our cultural heritage to our children who are our future. Especially in recent years, it is possible to reach large masses of people of all ages, especially children and young people, and to transfer the cultural heritage with animation films that have been shown in movie theaters. Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe as one of these productions, has managed to attract attention with being the first animation film about Göbeklitepe, included in the UNESCO World Heritage List. In this study; it was aimed to examine the

use and presentation of our local cultural elements and Göbeklitepe Archeological Site within the scope of Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe. Document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. By comparing the verbal and visual presentations in the film with the visuals regarding the current state of the buildings/areas/elements and the actual information, an evaluation was made in the context of the correct transfer of our cultural elements, and it was seen that the visual and verbal expressions were generally presented as close to reality. It was concluded that in the film, cultural elements were tried to be reduced to the level of children and presented in an understandable and interesting way, and that the film contributed to the cultural transfer and awareness of cultural heritage.

Keywords: Cultural Heritage, Cultural Element, Animation Film, Göbeklitepe.

1. GİRİŞ

TDK sözlüğünde kültür; “tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Başkanlığı, 2020). Kültürel miras ise; “kulaktan kulağa veya kuşaktan kuşağa aktarılacak üretilen, yaşatılan ve gelecek kuşaklara devredilen canlı bir miras” olarak ifade edilmektedir (Oğuz, 2009). Kültürel miras Prott ve O’Keefe’ye (1992) göre belirli bir yaşam görüşünü temsil eden ve bu görüşün tarihine ve geçerliliğine tanıklık eden insan yaşamının tezahürlerinden oluşmaktadır. Bouchenaki ise kültürel mirası; toplumu, normları ve değerleri içeren senkronize bir ilişki olarak ifade etmektedir. Semboller, teknolojiler ve nesnelere altta yatan normların ve değerlerin somut kanıtlarıdır ve bu unsurlarla somut ve soyut arasında simbiyotik bir ilişki kurulması sağlanır. Somut olmayan miras, somut mirasın şekil ve önem kazandığı daha geniş çerçeve olarak ifade edilebilir (Bouchenaki, 2003). “Bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal varlıkları dünyaya tanıtmak, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkacak bilinci oluşturmak ve çeşitli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli işbirliğini sağlamak” amacıyla Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından 16 Kasım 1972 tarihinde “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme”, 17 Ekim 2003 tarihinde ise “Somut Olmayan Kültürel Mirasının Korunması Sözleşmesi” kabul edilmiştir (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, 2020).

Kültürel miras öğelerinin yaşatılarak gelecek nesillere aktarılabilmesi için kültürel bellek önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel belleği genel anlamıyla; “toplumların geçmişlerine dair birikimleriyle olan bağlantılarını tekrarlamak suretiyle canlı tuttuğu ve bu birikimin kuşaklar arası aktarımını sağlayarak sürekli hale getirdiği kolektif kimliği oluşturan bellek türü” olarak ifade etmek mümkündür (Akın, 2018). Kültürel belleğin dinamik, kolektif ve sistematik yapısı, geçmiş zamanlardan günümüze toplumların bütün kültürel verilerinin saklanması olanaklı kılmaktadır (Saraç, 2019). Assman’a göre; “bellek canlıdır ve sürekli iletişim içinde varlığını sürdürür, bu alışveriş duraksarsa veya alışveriş içinde olunan gerçekliğin çerçevesi değişir ya da kaybolursa unutmaya ortaya çıkar”. Gelenek ve iletişimden beslenen kültürel bellekte geçmiş daha çok anının bağlandığı sembolik figürlerde yoğunlaşmaktadır (Assman, 2015). Bu noktada ise karşımıza kültürel kodlar çıkmaktadır. İletişim için gerekli en küçük birim ve yapıtaşları olan kodları Burton; “göstergelerin konuşma, yazı ve resimler gibi belirli şekillerde toplanmış biçimi” olarak tanımlamaktadır (Günaydın, 2006). Bir milletin kültürel kodlarının yaşatılması, toplum içindeki farklı yaş grupları tarafından gerekli farkındalık ve bilincin sağlanması ile mümkün olabilmektedir. Kültürel kodların, yetişkin ve çocuklara farklı araçlar ve dozlarla verilmesi mümkün iken, animasyon yapımlarının da içinde olduğu film sektörü, söz konusu amaç için iki kesimin de etkin olarak faydalanabileceği araçlardan biri olarak kabul edilmektedir (Türkmen, 2012).

Bu çalışma kapsamında incelenen Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi, Göbeklitepe Arkeolojik Alanının konu edinildiği ilk animasyon filmi olma özelliği taşımaktadır. Söz konusu animasyon filminde işlenen Göbeklitepe Arkeolojik Alanı, Şanlıurfa kent merkezinin 18 kilometre kuzeydoğusunda, Örencik Köyü yakınlarında yer almaktadır. Alanda 1995 yılında başlayan bilimsel nitelikteki arkeolojik kazılar, 2014 yılından beri Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi başkanlığında ve Alman Arkeoloji Enstitüsü’nün (DAI) katılımıyla devam etmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020a). Göbeklitepe Arkeolojik Alanı, 2018 yılında UNESCO Dünya Miras

Listesine alınmış ve Cumhurbaşkanlığı tarafından 2019 yılı “Göbeklitepe Yılı” olarak ilan edilmiştir. Bu gelişmeler, dikkatleri Göbeklitepe'nin üzerine çekmiş ve bu süreçte alana ilişkin farkındalık sağlamaya yönelik çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan birisi de ana hedef kitlesi çocuklar olan Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmidir. Bu çalışmada; Göbeklitepe Arkeolojik Alanı ile yerel kültürel öğelerimizin Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi kapsamında kullanımının ve sunum şeklinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında; söz konusu animasyon filminin kültür aktarımı ve kültürel miras farkındalığına ilişkin katkıları değerlendirilmiştir.

2. ÇİZGİ FİMLER ve KÜLTÜR AKTARIMI

Büyük bir hızla gelişen teknoloji ile televizyon, telefon, bilgisayar gibi kitle iletişim araçları gün geçtikçe daha fazla hayatımızın bir parçası haline gelmektedir. Bu kapsamda, çocukluğun erken dönemlerinde tanışılan bir araç olarak televizyon gerek ses, gerekse de görüntü özellikleriyle eğlendirme, düşündürme, öğretme gibi işlevleri yerine getirebilen etkili bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu kitle iletişim aracı; yerel kültür aktarımını sağlayabilirken aynı zamanda da hedef kitleyi alışkanlıklar, değerler, idealler gibi yaşamın önemli unsurları bağlamında etkileme potansiyeline de sahiptir ve bu özellikleri ile kültürel endüstrinin bir aracı haline de gelebilmektedir (Şentürk ve Keskin, 2019). Bu bağlamda, televizyon ekranlarında yayınlanan programların, özellikle çocuklar tarafından sıklıkla tercih edilen çizgi film gibi yapımların gereken önem ve hassasiyet çerçevesinde ele alınmasının önem taşıdığı söylenebilir.

Günümüzde çizgi filmler çocuklar tarafından ilgiyle ve merakla izlenen yapımlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yağlı; çocukların televizyonda en çok sevdikleri ve eğlendikleri yapımların çizgi filmler olduğunu, çocuk karakterlerin, hayvanların, doğal ortamların ve fantastik olayların çocukları ekrana bağladığını belirtmektedir. Çocukların günlük televizyon izleme süreleri düşünüldüğünde de, etki alanlarının ne denli geniş olduğu ortaya çıkmaktadır. İçerik olarak özenli şekilde hazırlanmış çizgi filmler; çocukların sosyal hayatlarına, davranışlarına ve bilişsel gelişimlerine kayda değer katkı sağlamaktadır. Çizgi filmler aracılığıyla çocuklar, pek çok davranışı ve bilgiyi farkında olmaksızın öğrenebilmektedir (Yağlı, 2013). Çocukların yeni fikirler oluşturmalarına, hayal dünyalarının zenginleşmesine, kelime dağarcıklarının gelişmesine olanak tanıyan çizgi filmler, bu unsurların ileride kalıcı davranışlara dönüşmesini mümkün kılmaktadır (Özer ve Avcı, 2015).

Çizgi filmleri, geçmişten gelen anlatıların günümüze taşınmasına aracılık eden görsel unsurlar olarak da değerlendirmek mümkündür (Akça ve Baran, 2018). Geçmiş zamanlarda halk hikâyeleri, masallar gibi araçlar kültür aktarımı için kullanılabilirken, günümüzde ise televizyon aracılığıyla çizgi filmler, kültür aktarımına ilişkin görevi üstlenen yapımlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Alicenap, 2015). Yazılı olarak verilmekte zorlanılan kültürel değerleri gelecek nesillere daha kolay şekilde aktarmak, bir kültür aktarım aracı olan çizgi filmler aracılığı ile mümkün olabilmektedir (Yağlı, 2013). Konunun hassasiyeti ve öneminden dolayı özellikle son yıllarda konuya ilişkin yapılan çalışmalarda artış olduğu gözlenmiştir. Kültürel öğelerin çizgi filmler kapsamında değerlendirildiği çeşitli çalışmalar (Zhan-biao, 2006; Jensen, 2009; Zhi-yong, 2010; Cooper-Chen, 2012; Türkmen, 2012; Tıpa, 2014; Alicenap, 2015; Özer ve Avcı, 2015; Wang, 2015; Eşitti, 2016; Karakuş, 2016; Ay ve Korkmaz, 2017; Khalis ve Mustafa, 2017; Liu ve Liu, 2017; Yaralı ve Avcı, 2017; Akça ve Baran, 2018; Çetin ve Üzer, 2018; Naz vd., 2018; Aslan ve Yılar, 2019; Güngör ve Çolak, 2019) literatürde yer almaktadır.

Öte yandan, televizyon ekranlarında yayınlanan yerli yapımların sayısında geçmişe göre önemli bir artış olsa da çocuklar tarafından tercih edilen çizgi filmlerin önemli bir kısmının hala yurt dışından ithal ediliyor olması ve bu yapımların kültürel değerlerimize uygun olmamaları günümüzün önemli sorunlarından birini teşkil etmektedir (Şahin ve İlhan, 2019). TRT Çocuk kanalı ise 2008 yılından beri ürettiği yerli projeler ile çocuklara yerli yapımları tercih etme ve yerli karakterleri izleme imkânı sunmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi, gerek izlenme oranları yüksek bir çizgi filmin devamı niteliğinde olması, gerekse de Göbeklitepe gibi tarihin akışını değiştiren önemli bir keşfi konu edinmesi sebebiyle büyük bir seyirci kitlesi yakalamış, ülkemizde tüm zamanların en çok izlenen animasyon filmi olmuştur. Söz konusu yapım, 27 Aralık 2019 tarihinde vizyona girerek 23 hafta vizyonda kalmış ve toplamda 3.444.814 seyirci rakamını elde etmiştir (Box Office, 2020a). Filmin fragmanı 30.12.2020 tarihi itibarıyla sosyal medyada yaklaşık olarak 8,4 milyon izlenme oranına ulaşmıştır (Rafadan Tayfa, 2019). Filmin gördüğü bu ilgi onu kültür aktarımı ve kültürel miras farkındalığı konusunda potansiyel bir araç haline getirmiştir. Bu nedenle Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi araştırmaya değer olarak görülmüş ve araştırmanın örneklemini olarak seçilmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda kullanılan önemli öğeler olmakla birlikte, kitap, mektup, dergi, harita, istatistik, gazete, röportaj, fotoğraf, resim, video gibi elemanlar doküman kapsamında değerlendirilmektedir (Kıral, 2020). Araştırmanın örneklemini olan Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi tekrar tekrar izlenerek, filmdeki yerel kültürel öğeler ve Göbeklitepe Arkeolojik Alanına ilişkin unsurlar analiz edilmiştir. Filmde yer alan sözel ve görsel sunumlar ile yapıların/alanların/elemanların mevcut durumlarına ilişkin görseller ve gerçekteki bilgiler karşılaştırılarak kültür öğelerimizin doğru şekilde aktarımı bağlamında bir değerlendirme yapılmıştır. Söz konusu animasyon filminin kültür aktarımı ve kültürel miras farkındalığına ilişkin katkıları tartışılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Rafadan Tayfa Çizgi Filmi Hakkında

Rafadan Tayfa; 1 Aralık 2014'ten beri TRT Çocuk kanalında yayınlanmakta olan yerli yapım bir çizgi filmidir. Filmin senaristliğini Ozan Çivit, yönetmenliğini ise İsmail Fidan yapmaktadır. “Rafadan Tayfa” ismindeki arkadaş grubunun yaşadığı maceraları konu alan film 90’lı yıllardaki mahalle hayatını ve insan ilişkilerini yansıtmaktadır. Akın, Mert, Kamil, Hayri, Sevim ve Hale çizgi filmdeki çocuk karakterlerdir (Vikipedi, 2020a).

Özsevgeç ve Saka (2018) yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin izlemekten hoşlandıkları çizgi filmler arasında farklılıklar olduğunu, bununla birlikte, ilkokul birinci sınıf ve üçüncü sınıf düzeyinde en fazla izlenen çizgi filmin “Rafadan Tayfa” olduğunu tespit etmişlerdir. “Rafadan Tayfa”nın çocukların en fazla izledikleri çizgi film olduğunu gösteren çeşitli çalışmalar literatürde yer almaktadır (Şahin ve İlhan, 2019; Sadioğlu vd., 2018; Yazıcı vd., 2019). Gerek çizgi filmin yayın sıklığı (Tablo 1) gerekse de sosyal medyadaki izlenme oranları (Rafadan Tayfa, 2020) da bu araştırmaları destekler niteliktedir.

Tablo 1: Rafadan Tayfa Çizgi Filminin TRT Çocuk Kanalındaki Yayınına İlişkin Veriler

Çizgi Film	Yayınlanma Zamanı	Yayın Saatleri	Yayınlanma Sıklığı
Rafadan Tayfa	Hafta İçi	10:40, 15:30, 18:55, 19:20, 22:30, 04:10	Günde 6 kez
	Hafta Sonu	10:40, 15:30, 18:55, 22:30, 04:10	Günde 5 kez

(TRT, 2020)

Rafadan Tayfa çizgi filminin sinema uyarlaması olan “Rafadan Tayfa Dehliz Macerası” 2018 yılında gösterime girerek gişede büyük bir başarı elde etmiştir. Söz konusu film, ülkemizde animasyon filmleri içerisinde tüm zamanların en iyi açılışını yapmış ve 31 hafta vizyonda kalarak toplam 1.802.339 seyirci sayısına ulaşmıştır (Box Office, 2020b). Serinin devam filmi olarak ise Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi karşımıza çıkmaktadır.

4.2. Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe Animasyon Filminin Konusu

27 Aralık 2019 tarihinde gösterime giren animasyon ve macera türündeki “Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe filminin yönetmenliğini İsmail Fidan, senaristliğini ise Ozan Çivit yapmaktadır.

Animasyon filminde Rafadan Tayfa ekibinin Göbeklitepe’de atılmış oldukları gizem dolu maceralar sunulmaktadır. Göbeklitepe’de yapılan kazılar büyük yankı uyandırmış ve bu dönemde Akın, Şanlıurfalı arkadaşı Veysi’den gizemli bir paket almıştır. Paket içinde yer alan bakır sini ve Veysi’nin panik bir halde Akın’ı araması Akın’ın kafasını karıştırmıştır. Sininin Göbeklitepe ile ilgili olduğunu anlayan Rafadan Tayfa ekibi Göbeklitepe’nin kâşifi olan Başkan Amca’ya siniyi göstermeye karar vermiştir. Rafadan Tayfa, siniyi Başkan Amca’ya göstermek ve Veysi’yi bulmak amacıyla Şanlıurfa’ya doğru macera ve gizem dolu bir yolculuğa çıkmaktadır (Beyazperde, 2020). Filmin kurgusu içinde Hayri, Kamil ve Akın istemeden de olsa geçmişe yolculuk yapmakta ve Göbeklitepe’nin inşa edilme sürecine ve Göbeklitepe’deki yaşantıya tanık ve dâhil olmaktadır.

Filmde; Akın, Mert, Kamil, Hayri, Sevim, Hale çocuk karakterlerinin haricinde; Başkan Amca, Kazım Amca, Kuşçu Baba, Nuri gibi karakterler de yer almaktadır. Yetişkin karakterlerden Kazım Amca ve Kuşçu Babanın serinin bir önceki filmi olan Rafadan Tayfa Dehliz Macerasında da yer alan karakterler olduğu görülmektedir. Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filminde; Başkan Amca ve Kuşçu Baba değerler açısından olumlu özelliklere sahip karakterler olmakla birlikte, Nuri filmin kötü niyetli karakteri, Kazım amca ise, başta hırsızlık olmak üzere çeşitli olumsuz davranışlar gösteren ancak çocuk karakterlerle birlikte geçmişe yaptığı yolculukta yaşadığı kırılma ile olumlu davranışlar sergilemeye başlayan karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.3. Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe Animasyon Filminde Yer Alan Yerel Kültürel Ögeler

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi incelendiğinde, çeşitli yerel kültürel öğeler göze çarpmıştır. Bu kapsamda, filmde yer verilen taşınmaz kültür varlıklarından biri “Ankara Garı”dır (Tablo 2-a). Yapımı 1937 yılında tamamlanmış olan yapı, başkentin erken Cumhuriyet döneminde inşa edilmiş en görkemli yapılardan birisidir. Bununla birlikte, Ankara Garına ilişkin herhangi bilgilendirici bir söylem filmde yer almamaktadır. “Ben burada kalırım, Anıtkabir’e falan giderim” ifadesi ile Anıtkabir’in Ankara’da olmasına gönderme yapılmaktadır.

Filmde yer verilen bir diğer yapı ise, “Varda Köprüsü” dür (Tablo 2-b). Adana ili Karaisalı ilçesinde bulunan köprü, yöre halkı tarafından “Koca Köprü” olarak anılmakla birlikte, Hacıkirri Demiryolu Köprüsü ya da 1912 yılında Almanlar tarafından inşa edildiği için Alman Köprüsü olarak da bilinmektedir (Vikipedi, 2020b). Filmde Rafadan Tayfa ekibinin bindiği Güney Ekspresi treni söz konusu köprü’nün üstünden geçmekle birlikte, köprü’nün hangi şehirde olduğuna veya adının ne olduğuna dair bilgilendirici bir söylem filmde yer almamaktadır.

Filmde yer verilen taşınmaz kültür varlıklarından bir diğeri de Şanlıurfa’nın sembollerinden biri haline gelmiş olan “Balıklıgöl” dür (Tablo 2-c). Balıklıgöl İslam âlemi için kutsal sayılan balıkları ve çevredeki tarihi yapıları ile Şanlıurfa’nın en çok ziyaret edilen tarihi alanlarından biridir (Vikipedi, 2020c). Bununla birlikte, filmde Balıklıgöl ve çevresindeki tarihi yapılarla alakalı herhangi bir sözel ifade yer almamaktadır.

Tablo 2: Filmde Yer Alan Taşınmaz Kültür Varlıklarından Örnekler

Animasyon filmi			
	a. Dakika: 16:17	b. Dakika: 19:30	c. Dakika: 29:39
Gerçekteki Durum			
	Meral, 2020	Hürriyet Gazetesi, 2020a	Vikipedi, 2020c

(Animasyon filmi ile ilgili görseller: Fidan, 2019)

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi incelendiğinde, mimari dokuya ilişkin geleneksel öğeler de göze çarpmıştır. Cephelede; kesme taşların, sövelerin, köşe taşlarının, kemerli

kapı ve pencere gibi elemanların kullanıldığı öğelere filmin farklı sahnelerinde yer verildiği görülmüştür (Tablo 3).

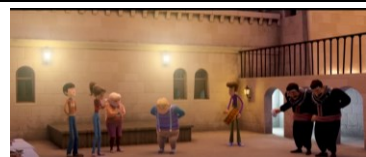

Tablo 3: Filmde Sunulan Mimari Dokuya İlişkin Örnekler

		
Dakika: 00:50	Dakika: 29:16	Dakika: 31:48

(Fidan, 2019)

Filmde yer verilen yerel kültürel öğelerin en önemlilerinden biri olan “Sıra Gecesi” UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine “Geleneksel Sohbet Toplantıları” kapsamında 2010 yılında girmiştir. Sıra Gecesi, özellikle müzik yönü ile öne çıkan, vazgeçilmezi olan ikramlar arasında çiğ köfte ve mırza bulunan, Şanlıurfa’da yaşatılmakta olan bir etkinliktir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020b). Şanlıurfa’ya giden Rafadan Tayfa ekibinin katıldığı Sıra Gecesi hakkında filmde yer alan bilgilendirici bir söylem şu şekildedir: “Geleneksel olarak sırayla herkes evini eğlenceye açarmış. Biliyor musunuz Urfa’nın kurtuluşu da Sıra Gecelerindeki toplantılarda planlanmış. İşte o yüzden Urfa için önemi çok büyük.” Filmde Sıra Gecesi esnasında; Urfa lezzetlerini keşfetmekten ve kebab, isot, ciğer gibi Urfa’nın yemek geleneğine ait öğelerden bahsedilmektedir. “Urfalıyam Ezelden” türküsü eşliğinde halk oyunu oynanmakta (Tablo 4-a), yemekler yenmekte (Tablo 4-b) ve çiğ köfte yoğrulmaktadır (Tablo 4-c).

Tablo 4: Sıra Gecesine Ait Filmden Görsel Sunumlar

		
a. Dakika: 32:08	b. Dakika: 29:56	c. Dakika: 32:47

(Fidan, 2019)

Animasyon filmi incelendiğinde filmdeki çocuk karakterlerin Şanlıurfa’ya gitmek için bindikleri trende ulu önder Atatürk’ün resminin yer aldığı görülmüştür (Tablo 5-a). Bununla birlikte, Atatürk ile ilgili herhangi bir bilgilendirici söylem filmde yer almamaktadır. TDK sözlüğünde “üzerinde yemek de yenilebilen, yuvarlak, bakır veya pirinçten büyük tepsi” olarak tanımlanan “sini” (Tablo 5-b) filmdeki kültürel öğelerden biri olarak göze çarpmaktadır. Filmin kurgusu açısından önemli bir yere sahip olan sininin, nesilden nesile aktarıldığından, üzerindeki sembollerin, hayvanların, hepsinin Göbeklitepeden olduğundan filmde bahsedilmektedir. Türk halk müziğinde yaygın olarak kullanılan telli bir çalgı türü olan bağlama ve duvarda asılı, geleneksel motifler taşıyan kilim (Tablo 5-c) filmde göze çarpan kültürel unsurlardandır. Kültürümüzün önemli öğelerinden birisi olan çay, filmde çocuk karakterlerin tren yolculuğu esnasında karşımıza çıkmaktadır (Tablo 5-d). Ayrıca, el işlemeli yastıklar (Tablo 5-e), odanın çeşitli yerlerinde dantel örtüler (Tablo 5-f), geleneksel bir oturma elemanı olan dolaplı çek-yat (Tablo 5-g) yerel kültürel öğeler kapsamında dikkat çekmektedir. Şanlıurfa’nın yöresel kıyafetlerinin (Tablo 5-h) yanı sıra, su içerken elini başının üstüne koyma (Tablo 5-i) ve el öpme geleneğine de filmde yer verildiği görülmüştür (Tablo 5-j). Animasyon filmi incelendiğinde, güvercinlerin filmin kurgusunda önemli bir yere sahip olması dikkat çekmiştir (Tablo 5-k). Filmde “Urfa güvercinleri karışmaya başladı” gibi şehrin güvercinlerine vurgu yapan ifadeler yer almaktadır. Günümüzde, Anadolu’nun pek çok yöresinde güvercin beslenip uçurulmasına karşın, Şanlıurfa bu konuda başı çekmekte, kuşçuluk

Şanlıurfa halkının önemli uğraşları arasında yer almaktadır. Şanlıurlular, güvercini çok severek beslemekte, süslemekte, takılar takmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020c).

Tablo 5: Filmde Yer Verilen Yerel Kültürel Ögelerden Örnekler

			
a. Dakika: 20:16	b. Dakika: 14:41	c. Dakika:02:17	d. Dakika: 19:41
			
e. Dakika: 23:07	f. Dakika: 07:05	g. Dakika: 07:24	h. Dakika: 29:37
			
i. Dakika: 1:05:18	j. Dakika: 1:14:52	k. Dakika: 36:50, Dakika: 29:23	

(Fidan, 2019)

Ayrıca; “çok sıkıntı çekmek, eziyet çekmek, bitkin duruma gelmek” anlamına gelen “anası ağlamak” deyimini (Türk Dil Kurumu Başkanlığı, 2020) ile “herhalde” anlamına gelen bir Yozgat deyişi olan “ellaham” sözcüğü (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020d) filmdeki sözlü kültürel öğelere verilebilecek örneklerdendir.

4.4 Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe Animasyon Filmindeki Göbeklitepe Arkeolojik Alanına İlişkin Öğeler

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi incelendiğinde Göbeklitepe Arkeolojik Alanı ile ilgili farkındalık oluşturmaya katkı sağlayacak pek çok unsur olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan birisi “Başkan Amca” (Şekil 1) olarak filmin önemli karakterlerinden birisi olan ve 2014’te vefatına kadar Göbeklitepe Arkeolojik Alanının kazı başkanlığını yürütmüş olan Klaus Schmidt’tir (Şekil 2). Filmde “Başkan amca” karakterinin adı geçmemektedir.

Şekil 1. Filmde Başkan Amca
(Fidan, 2019)

Şekil 2. Klaus Schmidt
(Hürriyet Gazetesi, 2020b)

Filmde Göbeklitepe Arkeolojik Alanına ilişkin; “Tepe üzerine tepe mi yapılır arkadaş?” repliğiyle Göbeklitepe’nin bir höyük olmasına ve çevresine göre yüksek bir noktada bulunmasına gönderme yapılmıştır. Schmidt (2010) Göbeklitepe’nin geniş bir dağ sırasının en yüksek noktasında

yer aldığını, on beş metre yüksekliğe kadar muazzam katman birikiminin, yaklaşık olarak dokuz hektarlık bir alanda birkaç bin yıldan fazla bir sürede oluştuğunu belirtmektedir.

Animasyon filminde Başkan Amcanın, Göbeklitepe'ye ilişkin olarak bilgilendirici bazı ifadeleri şu şekildedir:

“İşte çocuklar Göbeklitepeye, tarihin sıfır noktasına hoş geldiniz. Son zamanların en önemli keşfi tam burada başladı.”

“Bu zanaat 12 bin yıl öncesindeki insanlara ait.”

“Göbeklitepe, o güne kadar avcı toplayıcı olarak yaşayan birçok insan grubunun bir araya gelerek inşa ettiği tarihin en muazzam yapılarından. Tam olarak ne için yapıldığını bilmesek de, burası, insanlık olarak yerleşik hayata geçmemize önyak olan yerlerin başında geliyor. Belki burayı yaşamak için kullanmadılar, belki tarım için takvim, belki bilgi birikimini aktarmak, belki kültürel toplantılar için yapıldı. Ama ne olursa olsun o dönem insanı günümüz insanından çok da geri olmadıklarını binlerce yıl ayakta kalan bu eserle kanıtıyor. Elleri bizim elimizdeki imkânlar olmadan yüzlerce insan bir araya gelerek tarihe damga vurdular ve daha da önemlisi bizim medeniyetimiz atalarımız olan bu insanların attığı temeller üzerine kurulu.”

Günümüzde Göbeklitepe Arkeolojik Alanında yapılan kazı çalışmaları tarihin akışıyla ilgili önemli bilgileri değiştirmiştir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki; Göbeklitepe, modern zamanların en önemli arkeolojik keşiflerinden birisidir ve anıtsallığın kökenlerini tarımın ortaya çıkışının ötesine itmektedir (Dietrich vd, 2012). Göbeklitepe’de, insan elinden çıkmış ilk anıtsal megalitik yapıları inşa eden topluluklar, bizi avcı-toplayıcı yaşam şekillerinden ilk tarım topluluklarına götüren insanlık tarihindeki en önemli geçişlerden birinde yaşamışlardır. Göbeklitepe’deki anıtsal yapılar, bu erken dönem (Çanak Çömlek Öncesi Neolitik) toplumların yaratıcı dehasını göstermektedir (UNESCO, 2020). Ayrıca, “yapıların mimarisi, sofistike malzeme bilgisi ile son derece gelişmiş megalitik yapı kültürüne, yapı tekniklerine ve özenli sanatsal becerilere sahip olduğuna tanıklık etmektedir” (Schmidt vd., 2017).

Yapılan saha çalışmaları sonucunda, Göbeklitepe’nin yaklaşık olarak 12 bin yıl öncesine uzanan bir kült merkezi olduğu değerlendirilmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020e). Schmidt (2010); Neolitik Dönemde tarihlenen yapay bir höyük olma özelliği taşıyan Göbeklitepe’nin yerleşim amacıyla kullanılmamış olduğuna, dairesel megalitik yapıda çeşitli kutsal alanlardan oluştuğuna vurgu yapmaktadır. Alanın avcı toplayıcı gruplar tarafından merkezi bir buluşma yeri olarak kullanıldığı, mimarileri ve ikonografilerinin dini törenler ve büyük ziyafetler gibi özel bir törensel işlevi çağrıştırdığı belirtilmektedir (Schmidt vd., 2017). Karacalı ve Urfalıoğlu (2019) da, Göbeklitepe’nin sadece yapım aşamasında değil, kullanım sırasında da bir mükemmeliyet olabileceğini ve alanda kült faaliyetleri kadar siyasi toplantılar, fikir ve ürün ticareti ve hatta ziyafetler olmasının muhtemel olduğunu ifade etmektedir.

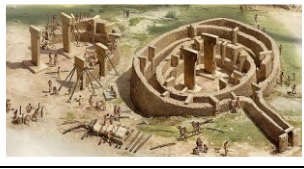
Filmde çocuk karakter Hayri tarafından; “Kamil, gelirken iki neolitik taş fırın ekmeği alıver” söylemi ile Göbeklitepe’nin Neolitik Döneme ait olmasına gönderme yapılmıştır. Ayrıca filmde yer alan “sen bu çakmaktaşlarını ustalara dağıt” ifadesi ile de; alandaki çakmaktaşı buluntulara işaret edilmiştir. Göbeklitepe’de, kireçtaşı platonun her yerinde çakmaktaşıdan yapılmış çok sayıda alet olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Schmidt vd., 2017). Dietrich vd. (2012) de, Göbeklitepe yakınlarındaki taş ocaklarından; kireçtaşı molozlar, çakmaktaşı eserler tespit edildiğini belirtmiştir.

Göbeklitepe Arkeolojik Alanına ilişkin animasyon filminde yer alan görsel sunumlardan örnekler ve alanın gerçekteki durumuna ilişkin görseller (Tablo 6-a) ile Fernando Baptista’nın Göbeklitepe restitüsyon çalışması (Tablo 6-b) aşağıda sunulmuştur. Göbeklitepe Arkeolojik Alanında genel olarak; çapları 30 metreyi bulan, yaklaşık olarak 20 yuvarlak ve oval yapının ortasında 2 adet “T” biçimli, kireçtaşıdan bağımsız sütun yer almaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020e). Schmidt’e (2010) göre; T şeklindeki sütunlarla kimin temsil edildiği sorusu netliğe kavuşmasa da, ortadaki sütunların çok güçlü varlıkları temsil ettiği açıktır. Karacalı ve Urfalıoğlu da, mimari tasarım dilinin merkeze iki büyük sütun ve bunlar etrafında da çok sayıda küçük sütun yerleştirilmesiyle ifade edildiğini belirtmişlerdir. Çevre sütunlar arasındaki mesafeler taş işçiliğiyle doldurulmuş ve her yapı bu şekilde çevrelenmiştir. Yapıların zeminleri su geçirmez

terrazzo malzemeden yapılmıştır. Çatılara dair herhangi bir kanıt bulunmadığından alan, açık hava kompleksi olarak kabul edilmektedir (Karacalı ve Urfalıoğlu, 2019).

Tablo 6: Göbeklitepe'ye İlişkin Filmde Yer Alan Sunumlar ve Göbeklitepe Arkeolojik Alanı

Animasyon filmi			
	Dakika: 35:47	Dakika: 43:33	Dakika: 45:19
Göbeklitepe			
	a. DAI, 2016		b. Karacalı ve Urfalıoğlu, 2019

(Animasyon filmi ile ilgili görseller: Fidan, 2019)

Animasyon filminde Göbeklitepe'de keşfedilen taşlara ilişkin sözlü ifadelere verilebilecek örnekler şu şekildedir:

“Bu taşın gerçekteki uzunluğu 5-6 metre civarında, ağırlığı 20 ton olanı var.”

“Sadece taşların heybeti değil, üzerlerindeki tasvir ve motifler de inanılmaz.”

“Çocuklar, bizim için nasıl yapıldığından çok, neden yapıldığı önemli. Bu insanlar bu sembollerini boş yere kazımamışlar. Buradaki her şeyin bir anlamı ve nedeni var.”

Göbeklitepe'de yapılan çalışmalar neticesinde ortaya çıkarılan anıtsal yapılar hem büyüklük hem de sayı açısından dikkat çekicidir (Schmidt vd., 2017). Alanda; ağırlıkları 60 tonu bulan, boyları 6 metreye kadar olan T biçimli sütunlar ortaya çıkarılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020f). Bununla birlikte alanda, insansı detayların, hayvani ve soyut şekillerin betimlendiği pek çok rölyef, heykel ve başka objeler yer almaktadır. Söz konusu betimlemeleri gerek anıtsal tarzdaki sıra dışı kaliteleri, gerekse de karmaşık sembolizm sistemi açısından eşsiz olarak nitelendirmek mümkündür (Schmidt vd., 2017).

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filminde sütunlara ilişkin görsel sunumlar ve sütunların gerçekteki durumlarına ilişkin görseller Tablo 7 ile sunulmuştur. Tablo 7-a'da, filmde “boğa taşı” olarak isimlendirilen dikilitaş yer almaktadır. Schmidt (2007) söz konusu taşın gövdesinde, yukarıdan aşağıya doğru boğa, tilki ve turna kabartmalarının sıralandığını belirtmektedir. Tablo 7-b'de ise; “Turna kuşları Göbeklitepede tasvir edilmiş kuşlardan” söylemi ile gösterilen dikilitaş yer almaktadır. Bununla beraber, çeşitli hayvan tasvirlerinin ve motiflerin (Tablo 7-c, d, e, f, g, h) yer aldığı sütunlar filmde dikkat çekmektedir. Ayrıca, animasyon filminde “tilki postu, boğa boynuzu, yılan kolyesi” öğelerinin yıldız kapılarının anahtarları olduğundan bahsedilmektedir. Schmidt, Göbeklitepe'de sütunların çoğunlukla zor kabartmalarla süslendiğini, motiflerin genellikle hayvanları tasvir ettiğini ancak hem orijinal konumunda hem de 90° döndürülmüş H harfi biçiminde bazı soyut semboller bulunduğunu, diğer sembollerin ise, hilal, diskler, antitetik motifler ve insan tasvirleri olduğunu belirtmektedir. Anıtsal sütunların çoğunu süsleyen kabartmalar; yırtıcı kediler, boğalar, yaban domuzu, tilkiler, ördekler, turnalar, ceylanlar, yabani eşekler, yılanlar, örümcekler ve akrepler gibi çok çeşitli vahşi hayvanları tasvir etmektedir (Schmidt, 2010).

Tablo 7: Göbeklitepe Sütunlarına İlişkin Filmdeki Görsellerden Örnekler ve Sütunların Gerçekteki Durumu

Animasyon Filmi				
	a. Dakika: 34:19	b. Dakika: 36:23	c. Dakika: 35:57	d. Dakika: 36:29
Göbeklitepe				
	Vikipedi, 2020d	Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020g	Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2017	Özsavaşçı ve Özçelik, 2020
Animasyon Filmi				
	e. Dakika: 36:17	f. Dakika: 43:06	g. Dakika: 36:08	h. Dakika: 1:07:41
Göbeklitepe				
	Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020h			Schmidt, 2010

(Animasyon filmi ile ilgili görseller: Fidan, 2019)

Animasyon filminde geçmişe giden çocuk karakterler, Göbeklitepe'nin inşa sürecine hem tanık olmakta hem de bizzat yapım sürecine katkıda bulunmaktadır. Taşlara motiflerin işlenmesi (Tablo 8-a), taşların taşınması (Tablo 8-b), taşların dikilmesi (Tablo 8-c) gibi faaliyetlere tamamen kurgusal olarak filmde yer verildiği görülmüştür. Gerçekte ise, Göbeklitepe'de sütunların nasıl taşınıp dikildiği halen belirsizliğini korumaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020f). Bununla birlikte, Göbeklitepe'de sütunların ağırlığı ve ocakların mesafesi düşünüldüğünde, büyük bir işgücüne ihtiyaç duyulması gerektiği söylenebilir (Karacalı ve Urfaloğlu, 2019). Yapım sürecinde karmaşık avcı toplayıcı toplulukların toplumsal çaba ve iş bölümü içerisinde buldukları, çok iyi düzeyde sosyal organizasyon ve lojistik geliştirebilme yeteneklerine sahip oldukları değerlendirilmektedir (Schmidt vd., 2017). Tarihin erken sayılabilecek bir döneminde inşa edilen Göbeklitepe, insanlar tarafından yalnızca hayatta kalma amacı güdülmeyeceğine, işbirliği yapılarak kapsamlı görevlerin gerçekleştirilebildiğine dair deliller sunması açısından önem taşımaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020a).

Tablo 8: Göbeklitepe’de Yapım Sürecine İlişkin Filmde Yer Alan Sunumlardan Örnekler

				
a. Dakika: 46:45	b. Dakika: 47:41	c. Dakika: 47:45	d. Dakika: 53:53	e. Dakika: 55:19

(Fidan, 2019)

Tablo 8-d’de filmde Hayri karakterinin taş üstüne işlediği “H” harfleri, Tablo 8-e’de ise, filmde geçmişe giden çocukların yıldız kapısını açarak gelecekle iletişim kurabilmek için yapılması gerekenlere, yani geleceğe mesajlarına ilişkin taşa işledikleri tasvir yer almaktadır. Filmde her yerde “H” harfi olduğundan ve bu yüzden taşa “H” harfinin işlenmiş olduğundan bahsedilmektedir. Tablo 7 ile de görülebildiği ve yukarıda da bahsedildiği gibi, “H” harfi, Göbeklitepe sütunlarında yer alan motiflerden birisidir.

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filminde Göbeklitepe ile ilişkili birçok unsur filmin kurgusu dâhilinde farklı şekillerde izleyiciye sunulmuştur. Tablo 9’da görüldüğü gibi, Göbeklitepe’den bahsedilen kitle iletişim araçları kapsamında gazete (Tablo 9-a), televizyon (Tablo 9-b), dergi (Tablo 9-c) yer almaktadır. Göbeklitepe’deki T şeklindeki sütunlara şeklen benzeyen oyun elemanları (9-d) ve kebab (9-e) görülmektedir. Göbeklitepe taşlarına işlenmiş şekillerden bazılarının filmde Göbeklitepe’nin yapımında çalışan karakterlerin kıyafetleri üzerinde yer alması dikkat çekmiştir (Tablo 9-f). Ayrıca, içinde buğday tanesi olan bir asa (Tablo 9-g) filmde göze çarpmış olup “buğday” bitkisinin filmin kurgusu açısından önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Freeman (2013) araştırmaların; Göbeklitepe yakınlarında yaklaşık 10 bin ila 12 bin yıl önce buğday ekiminin yapılmış olabileceğini gösterdiğini belirtmektedir. Göbeklitepe’de buğday ile ilgili araştırma bulguları ve bu bulguların tarihin akışına ilişkin veriler açısından önemli yere sahip olması, filmin kurgusuna buğday ögesinin dâhil edilmesinin sebebi olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 9: Göbeklitepe İle İlgili Filmde Yer Alan Ögelerden Örnekler

			
a. Dakika: 02:22	b. Dakika: 06:20	c. Dakika: 06:44	d. Dakika: 06:02
			
e. Dakika: 30:19	f. Dakika:44:19, Dakika:1:00:54	g. Dakika: 52:15	

(Fidan, 2019)

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filminde gerek sözel gerekse görsel ifadelerde “kuyruklu yıldız” filmin pek çok noktasında karşımıza çıkmaktadır. Filmde; her yıldız kapısının enerjisini bir doğa veya feza olayından aldığından, geçmişin kapısının geleceğin aynası olduğundan, bir buğday tanesinin kuyruklu yıldızdan alacağı güçle geçmişin kapısını açtığından, yıldız kapısının suyla doldurulduğunda geleceğin aynasına dönüştüğünden bahsedilmektedir. Aslan ve Yılar (2019) TRT ekranlarında yayınlanan Rafadan Tayfa çizgi filmde “kuyruklu yıldız” hikâyesine, kuyruklu yıldızla ilgili toplumsal inanç unsurlarına yer verildiğini belirtmiştir. Günümüzde Göbeklitepe’nin gökyüzü ile ilişkisine yönelik farklı düşüncelerin/yorumların/savların yer aldığı araştırmalar mevcuttur. Örneğin; Sweatman ve Tsikritsis (2017); Göbeklitepe halkının meraklı astronomlar olmasının muhtemel olduğunu, M.Ö. 10.890 yıllarında büyük bir olayın meydana geldiğini ve bunun kuyruklu yıldız çarpışması olmasının olası olduğunu, Göbeklitepe halkının binlerce yıl sonra bile bu olayla ilgilendiklerini ve Göbeklitepe’nin gece gökyüzünü, özellikle de Toros meteor akışını izlemek için bir gözlemevi olabileceğini iddia etmektedir. Gerek Rafadan Tayfa çizgi filminin kurgusu içinde yer verilen bir unsur olması, gerekse de Göbeklitepe’ye ilişkin araştırma ve yorumlar doğrultusunda,

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filminde kuyruklu yıldızın önemli bir kurgu ögesi olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir.

5. SONUÇ

Bir toplum kendi değerlerine sahip çıkarak, kimliğini koruyarak, kültürel mirasını yaşatarak var olabilir. Kültürel miras bilincine sahip olmayan, kültürel miras öğelerinin yaşatılması için çaba sarf etmeyen toplumların ise geleceğini sağlam temeller üzerine oturtması mümkün gözükmemektedir. Bu bağlamda, çocukluktan itibaren kültür farkındalığının ve kültüre sahip çıkma bilincinin oluşturulması önem teşkil etmektedir. Günümüzde geleceğimiz olan çocuklara kültürel mirasımızı doğru ve dikkat çekici şekilde aktarmak için çizgi filmlerin kullanılabilir en etkili araçlardan biri olduğunu söylemek mümkündür. Çocukların çizgi filmlere bağlılıkları ve izleme süreleri, aynı bölümleri tekrar tekrar izlemek istemeleri, gerçek ve kurguyu ayırt edememeleri, çizgi film karakterleriyle kendilerini özdeşleştirme çabaları gibi unsurlar çizgi filmlerin çocukların üzerinde ne denli büyük bir etkiye sahip olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda çizgi filmler çocukların yaşamını biçimlendirme açısından son derece önemli yapımlardır ve kurgu içerisine entegre edilen bilgilendirici unsurlar ile çizgi filmleri eğitim ve öğretim araçları haline getirmek mümkün olmaktadır.

Son yıllarda sinema salonlarında gösterime giren Türk yapımı animasyon filmlerinde artış olmakta, izleyici kitlenin çocukların yanı sıra, gençler ve ebeveynler olması ile etki alanı genişletilebilmektedir. Çalışma kapsamında incelenen Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi, UNESCO Dünya Miras Listesine alınmış önemli bir kültür mirasımızı geniş kitlelere tanıtmaya ve bu anlamda ilk animasyon filmi olması açısından önemli bir görev ve sorumluluk üstlenmiştir. Filmin konusunu oluşturan Göbeklitepe Arkeolojik Alanı ile ilgili kazı çalışmaları ve bilimsel araştırmalar devam etmekte olup, yaklaşık olarak 12 bin yıl önce yaşamış insanlara ilişkin veriler halen gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmaktadır. Göbeklitepe’de yaklaşık olarak 25 yıldır yapılan kazı çalışmaları ve bilimsel araştırmalar neticesinde geçmişe ait pek çok bulguya ulaşılsa da, hala gizemini koruyan, neden, nasıl gibi sorulara cevap aranan unsurlar bulunmaktadır. İzleyiciyi binlerce yıl öncesine götüren Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmi, Göbeklitepe’ye ilişkin pek çok ögesiyle macera ve gizem dolu bir yolculuğu harmanlamıştır. Filmde yer alan sahnelerin çocuklarda merak duygusunu tetiklemesi, çocukların zihinlerinde çeşitli sorular oluşmasını sağlamakta ve bu da Göbeklitepe’ye ilişkin ilgi ve farkındalık sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Çomak ve Pembecioğlu (2020) da; Rafadan Tayfa Göbeklitepe filminde anlatımın, yer hakkında sadece didaktik tarihsel veya arkeolojik bilgi sağlamak yerine, Yukarı Mezopotamya’da yaşayan insanların doğasını, yaşamını ve inançlarını tanıtmak için bir ortam sağladığını belirtmektedir.

Çalışma kapsamında, Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filmindeki yerel kültürel öğeler ile Göbeklitepe Arkeolojik Alanına ilişkin unsurların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu film, yerel kültürel öğelerimiz bağlamında incelendiğinde, taşınmaz kültür varlıklarından; Ankara Garı, Varda Köprüsü ve Balıklıgöl karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu yapıların filmde gerçeğe yakın olarak sunulduğu, ancak, yapılarla ilişkin filmde herhangi bir sözlü bilgilendirme yapılmadığı görülmüştür. Ayrıca, mimari dokuya ilişkin geleneksel öğelere filmin farklı sahnelerinde yer verildiği tespit edilmiştir. Filmde yer verilen kültürel öğelerden en dikkat çekici olanlarından birisi UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesinde “Geleneksel Sohbet Toplantıları” kapsamında yer alan Sıra Gecesidir. Filmde Sıra Gecesine ilişkin hem bilgilendirici söylemler yer almış, hem de görsel sunum olarak Sıra Gecesi izleyiciye yansıtılmıştır. Animasyon filminde ayrıca; sini, el işlemeli yastıklar, dantel örtüler, yöresel kıyafetler, su içerken elini başının üstüne koyma ve el öpme gibi çeşitli geleneksel unsurlara yer verildiği görülmüştür. Bu kapsamda “sini” özellikle, Göbeklitepe ile bağlantı kurulması sebebiyle filmin kurgusunda önemli bir yere sahiptir. Filmin ana ögesi olan Göbeklitepe’nin yanı sıra yerel kültürel öğelerimize de filmde yer verilmiş olması olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Çizgi filmler belge niteliğinde yapımlardır ve çizgi filmlerde yer alan öğelerin gerçek durumu yansıtması bu bağlamda önem teşkil etmektedir. Film bu açıdan değerlendirildiğinde, Göbeklitepe Arkeolojik Alanı ile ilgili görsel ve işitsel ifadelerin genel olarak gerçeğe yakın olarak

sunulduğunu söylemek mümkündür. Filmde yer verilen sözel ifadelerde Göbeklitepe'ye ilişkin çeşitli bilgilendirici söylemler yer almış ve Göbeklitepe'nin keşfinin önemine dikkat çekilmiştir. Filmde yer alan görsel sunumlarda ise, Göbeklitepe'de yapılan saha çalışmalarında ortaya çıkarılan buluntulardan ve Göbeklitepe ile ilgili yapılmış olan restitüsyon çalışmalarından da faydalandığı görülmüştür. Diğer taraftan, filmin kurgusuna barınma amaçlı yapıların da dâhil edilmesi dikkat çekmiştir. Filmde de bahsedildiği gibi, Göbeklitepe'de yapılan araştırmalar halen alana ilişkin her konuyu aydınlatmamış olup, birtakım belirsizlikler yorumlar ve tahminler ile değerlendirilmektedir. Ancak, şunu söylemek mümkündür ki Neolitik Dönemde yaşamış insan toplulukları ile ilgili pek çok varsayım Göbeklitepe'de yapılan keşiflerle birlikte yön değiştirmiş, bu dönem insanların tahminimizden daha ileri sosyal/düşünsel/sanatsal yapılaraya sahip oldukları ortaya çıkmıştır. İzleyiciye tamamen kurgu olarak sunulan Göbeklitepe'nin yapım sürecine ilişkin sözel ve görsel ifadelerde önemli bir iş birliği ve organizasyon yapılması gerektiği düşüncesinin yansıtıldığı görülmüştür. Çocuk karakterlerin de dâhil edildiği yapım süreci hedef kitle olan çocuk izleyicilerin seviyesine indirgenmeye çalışılarak, anlaşılır ve ilgi çekici şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Filmde sütunların üzerindeki hayvan motiflerine ve çeşitli şekillere (H harfi gibi) filmin kurgusunda göndermeler yapılması dikkat çekmiştir. Bu bağlamda kurgu içine entegre edilen görsel ve işitsel ifadeler Göbeklitepe Arkeolojik Alanına ilişkin bilgilendirme ve farkındalık sağlama açısından olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animasyon filminde kültürel öğelerin yanı sıra ayrıca; dayanışma, cesaret, sevgi, fedakârlık, yardımseverlik gibi olumlu değerlere de yer verildiği görülmüştür. Benzer şekilde, Ünal (2020); dayanışma, sorumluluk, saygı ve yardımseverlik gibi değer öğelerine Rafadan Tayfa Göbeklitepe animasyon filminde yer verildiğini, filmde olumlu öğelerin olumsuz öğelere kıyasla çok daha fazla olduğunu ifade etmektedir. Yine, Çomak ve Pembecioğlu (2020) da, söz konusu animasyon filminin; değerlerin, dostluğun ve sevginin önemine vurgu yaptığını ve çocukları kültürel mirasın yanı sıra sürdürülebilirlik konusunda da bilinçlendirmeyi hedeflediğini belirtmektedir.

İçinde bulunduğumuz salgın sürecinde özellikle, evde kalma sürelerimizin artması; çocukların kitle iletişim araçlarıyla daha fazla zaman geçirmelerine neden olmakta, bu da, içerik ve sunum olarak kaliteli yapımlar ile hedeflenen aktarımı sağlayabilmek için fırsat oluşturmaktadır. Çocuklara yönelik eğitici ve öğretici yapımların artırılması ve mevcut yapımların nitelik olarak iyileştirilmesi içinde bulunduğumuz zorlu süreci verimli şekilde geçirmek için çözüm yollarından biri olarak değerlendirilebilir.

Çizgi filmlerin yayımlanan bölümlerini tekrar tekrar izleyen çocuklar film içeriğinde yer alan hem görsel hem sözel unsurlara rahatlıkla hâkim olabilmektedir. Bu bağlamda, filmlerin içeriğinin uzman kişilerce hazırlanması ve/veya filmlere uzman kişilerce danışmanlık verilmesi geleceğimiz olan çocukların bilgilendirilmesi/bilinçlendirilmesi açısından önemlidir.

Kültürel aktarım konusunda işlevselliği yüksek yapımların artırılmasının kültürel mirasın yaşatılması için önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, yerli yapımların sayıca artırılarak, çocukların dikkatini ve ilgisini çekecek nitelikte kurgulanmış yapımların içeriklerine kültürel öğelerimizin daha fazla dâhil edilmesi önerilmektedir.

Göbeklitepe ile ilgili 2019 yılında yapılan farkındalık çalışmaları sonuç vermiş ve söz konusu mirasımıza ilişkin ilgi ve farkındalık artmıştır. Aynı şekilde, UNESCO Dünya Miras Listesine kayıtlı diğer varlıklarımız için de benzer çalışmaların yapılmasının, bu kapsamda kültürel miraslarımızın konu edinildiği çocuklara yönelik televizyon ve sinema yapımlarının artırılmasının kültür aktarımı ile kültürel miras bilinci ve farkındalığı için önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akça, R. P. ve Baran, G. (2018). Çizgi Filmlerin Türk Kültürüne Ait Özellikler Açısından İncelenmesi: Pepee Örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(17), 215-224.

Akın, B. (2018). Kültürel bellek ve müzik. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (13), 101-117.

- Alicenap, Ç. T. (2015). Kültürel Mirasın Çizgi Film Senaryolarında Kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (37), 11-26.
- Aslan, O. ve Yılar, Ö. (2019). Halk Bilimi Unsurlarının Gelecek Kuşaklara Aktarımında Çizgi Filmlerin Rolü: Rafadan Tayfa Örneği. *Neveşir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 646-669.
- Assmann, J. (2015). *Kültürel Bellek* (Çev.) Ayşe Tekin, 2. Basım, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ay, T. S. ve Korkmaz, Ç. (2017). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Kültürel Öğeler Bağlamında “Küçük Hezarfen” Çizgi Filmi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 49-62.
- Beyazperde (2020). Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe, <http://www.beyazperde.com/filmler/film-271428/> adresinden 15 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Bouchenaki, M. (2003). The interdependency of the tangible and intangible cultural heritage. *ICOMOS 14th General Assembly and Scientific Symposium*.
- Box Office (2020a). Rafadan Tayfa Göbeklitepe, *Box Office Türkiye*, <https://boxofficeturkiye.com/film/rafadan-tayfa-gobeklitepe--2014553> adresinden 12 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Box Office (2020b). Rafadan Tayfa Dehliz Macerası, *Box Office Türkiye*, <https://boxofficeturkiye.com/film/rafadan-tayfa-dehliz-macerasi--2013324> adresinden 12 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Cooper-Chen, A. (2012). Cartoon planet: the cross-cultural acceptance of Japanese animation. *Asian Journal of Communication*, 22(1), 44-57.
- Çetin, Ş. ve Üzer, M. (2018). "Küçük Hezarfen" Çizgi Filminde Yer Alan Millî Kültür Unsurlarının İncelenmesi. *İtobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 7(3).
- Çomak, N. A. ve Pembecioğlu, N. (2020). The Semiotic Analysis of “Rafadan Tayfa Göbeklitepe” Animation as a Form of Expression of Consciousness of Cultural Heritage to The Globalizing and Digitalized Childhood, *1. International Conference on Gobeklitepe Scientific Studies Congress Book* içinde (s.78-96), Şanlıurfa.
- DAI (2016). Photos, <https://www.dainst.blog/the-tepe-telegrams/photos/> adresinden 28 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Dietrich, O., Heun, M., Notroff, J., Schmidt, K., Zarnkow, M. (2012). The role of cult and feasting in the emergence of Neolithic communities. New evidence from Göbekli Tepe, south-eastern Turkey. *Antiquity*, 86(333), 674-695.
- Eşitti, Ş. (2016). Çizgi Filmlerde Küresel ve Yerel Kültürün İnşası: Caillou Ve Pepee Örneği. *Karadeniz-Blacksea-Черное море*, (32), 125-144.
- Fidan, İ. (Yapımcı-Yönetmen). (2019). *Rafadan Tayfa 2:Göbeklitepe* [Animasyon Filmi]. Türkiye:ISF Studios.
- Freeman, H. J. (2013). The Neolithic Revolution and Subsequent Emergence Of The Celiac Affection. *International Journal of Celiac Disease*, 1(1), 19-22.
- Günaydın, A. (2006). Akbank reklamlarında folklorik unsurların, kültürel kod ve göstergelerin işlevi. *Milli Folklor*, 71(18), 56-57.
- Güngör, A. C. ve Çolak, A. (2019). Popüler Kültür Bağlamında Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Yeri ve Önemi:“İstanbul Muhafızları” İncelemesi. *İdil*, 59, 923-931.
- Hürriyet Gazetesi (2020a). Adana'da 'James Bond'un düştüğü köprü ışıklandırılıyor, <https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/galeri-adanada-james-bondun-dustuğu-köprü-ışıklandırılıyor-41390983/1> adresinden 15 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Hürriyet Gazetesi (2020b). Göbeklitepe'yi dünyaya tanıtan Prof. Dr. Klaus Schmidt yaşamını yitirdi, Hürriyet Kelebek, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/keyif/gobeklitepeyi-dunyaya-tanitan-prof-dr-klaus-schmidt-yasamini-yitirdi-26856535> adresinden 17 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Jensen, T. G. (2009). The cartoon affair and the question of cultural diversity in Denmark. *E-cadernos ces*, 03.
- Karacalı, A. O. ve Urfalıoğlu, N. (2019). An Evaluation of Restitutions Prepared for the Architecture of the Neolithic Site of Göbeklitepe and a Proposition//Göbeklitepe Neolitik Alanı Mimarisi İçin Hazırlanmış Restitüsyonlar Üzerine Bir Değerlendirme ve Bir Öneri. *Megaron*, 14(1), 63-73.

- Karakuş, N. (2016). Maysa ve Bulut İsimli Animasyon Çizgi Filmin Kültürel Öğeler Açısından İncelenmesi/The Evaluation of the Cartoon Named Maysa and Bulut in Terms of Cultural Elements. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 134-149.
- Khalis, F. M. and Mustaffa, N. (2017). Cultural inspirations towards malaysian animation character design. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 33(1).
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2017). Göbeklitepe Dünyanın İlk Tapınağı, <https://www.kulturportali.gov.tr/medya/dokuman/dokumandetay/8482> adresinden 5 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020a). Göbeklitepe Örenyeri, <https://sanalmuze.gov.tr/TR-259963/gobeklitepe-oren-yeri---sanliurfa.html> adresinden 14 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020b). Geleneksel Sohbet Toplantıları, *Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü*, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-268220/geleneksel-sohbet-toplantilari.html> adresinden 27 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020c). Şanlıurfa Folklorunda Kuşlar ve Kuşçuluk, *Kültür ve Turizm Bakanlığı e-Kitap*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-80871/sanliurfa-folklorunda-kuslar-ve-kusculuk.html> adresinden 5 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020d). Yozgat Deyişleri, *Yozgat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*, <https://yozgat.ktb.gov.tr/TR-110398/yo-zgat-deyisleri.html> adresinden 5 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020e). Göbeklitepe Arkeolojik Alanı (Şanlıurfa), *Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü*, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44420/gobeklitepe-arkeolojik-alani-sanliurfa.html> adresinden 7 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020f). Göbeklitepe Örenyeri – Şanlıurfa, *Türkiye Kültür Portalı*, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sanliurfa/gezilecekyer/gobeklitepe-> adresinden 21 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020g). Göbeklitepe fotoğrafları, *Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü*, <https://sanliurfa.ktb.gov.tr/TR-233968/gobeklitepe-fotograf-lari.html> adresinden 10 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020h). Göbeklitepe, *Türkiye Kültür Portalı*, <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/gobeklitepe> adresinden 18 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Liu, Y. and Liu, J. (2017). Research on the cartoon culture and national image construction. In *3rd International Conference on Economics, Social Science, Arts, Education and Management Engineering* (pp. 671-675). Atlantis Press.
- Meral, O. (2020). Ankara Atatürk Konutu ve TCDD Müzesi ve Gar Binası, <https://www.geziyorum.net/ankara-ataturk-konutu-tedd-muzesi-gar-binası/> adresinden 15 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Naz, S., Rasheed, M., & Rasheed, T. (2018). Effects of Hindi Dubbed Cartoons on Students' Linguistic Patterns and Culture. *Global Language Review*, 3(1), 126-135.
- Oğuz, M. Ö. (2009). Somut olmayan kültürel miras nedir?. Geleneksel Yayıncılık.
- Özer, D. ve Avcı, İ. B. (2015). Cartoons as Educational Tools and the Presentation of Cultural Differences via Cartoons. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 418-423.
- Özsavaşçı, A. ve Özçelik, Y. (2020). Göbeklitepe tapınağı: Tüm bilgileri, tarihi ve kazıları, <https://www.yollardan.com/gobeklitepe-antik-rituel-alani-bilgileri/> adresinden 12 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Özsevgeç, L. C. ve Saka, A. (2018). Çocukların İzledikleri Çizgi Filmler Ve Bu Tercihlerinin Karakterleri İle İlişkisi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 725-734.
- Prott, L. V. and O'Keefe, P. J. (1992). 'Cultural heritage'or 'cultural property'?. *International Journal of Cultural Property*, 1(2), 307-320.

- Rafadan Tayfa (2019). Rafadan Tayfa Göbeklitepe Fragman / 27 Aralık'ta Sinemalarda. *Youtube*, <https://www.youtube.com/watch?v=nr6D7H8h10s&t=1s> adresinden 30 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Rafadan Tayfa (2020). Rafadan Tayfa Tüm Bölümler, *Youtube*, https://www.youtube.com/results?search_query=rafadan+tayfa adresinden 27 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Sadioğlu, Ö., Turan, M., Dikmen, N. D., Yılmaz, M., Muhtar, Y. Ö. (2018). Değerlerin Öğretiminde Çizgi Filmler: Rafadan Tayfa Örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 240-251.
- Saraç, H. (2019). Bir milletin kültürel belleğinin şifreleri: Kod kültürleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö6), 157-169.
- Schmidt, K. (2007). *Göbekli Tepe En Eski Tapınağı Yapanlar*, (Çev: Rüstem Aslan), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Schmidt, K. (2010). Göbekli Tepe—the Stone Age Sanctuaries. New results of ongoing excavations with a special focus on sculptures and high reliefs. *Documenta Praehistorica*, 37, 239-256.
- Schmidt, L., Merbach, A., Pant, S. (2017). *Göbekli Tepe Alan Yönetim Planı*, <https://kvmgm.ktb.gov.tr/Eklenti/57320,gobekli-tepe-alan-yonetimi-planipdf.pdf?0> adresinden 5 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Sweatman, M. B. and Tsikritsis, D. (2017). Decoding Göbekli Tepe with archaeoastronomy: what does the fox say?. *Mediterranean Archaeology & Archaeometry*, 17(1).
- Şahin, S., İlhan, V. (2019). Primary School Children's Practices of Watching Cartoons and Their Perceptions about Cartoon Characters. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (34), 26-48.
- Şentürk, Ş., Keskin, A. (2019). Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Milli ve Evrensel Değerler Açısından Değerlendirilmesi. *Journal of Social Sciences Eskisehir Osmangazi University/Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20.
- Tipa, V. (2014). The animation film, a field of culture interference. *International Journal of Communication Research*, 4(4).
- TRT (2020). TV, <http://www.trt.net.tr/televizyon/akis.aspx?kanal=trt-cocuk&gun=0> adresinden 27 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Türk Dil Kurumu Başkanlığı (2020). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*, <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 18 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Türkmen, N. (2012). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- UNESCO Türkiye Milli Komisyonu (2020). UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi, <https://unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO> adresinden 12 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- UNESCO (2020), Göbekli Tepe, *World Heritage List*, <https://whc.unesco.org/en/list/1572/> adresinden 21 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Ünal, O. (2020). Yakın Dönem Türk Animasyon Filmlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 6(2), 64-83.
- Vikipedi (2020a). Rafadan Tayfa, *Vikipedi Özgür Ansiklopedi*, https://tr.wikipedia.org/wiki/Rafadan_Tayfa adresinden 27 Aralık 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Vikipedi (2020b). Varda Köprüsü, *Vikipedi Özgür Ansiklopedi*, https://tr.wikipedia.org/wiki/Varda_K%C3%B6pr%C3%BCs%C3%BC adresinden 20 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Vikipedi (2020c). Balıklıgöl, *Vikipedi Özgür Ansiklopedi*, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Bal%C4%B1kl%C4%B1g%C3%B6l> adresinden 20 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.
- Vikipedi (2020d). Göbeklitepe. *Vikipedi Özgür Ansiklopedi*, <https://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6beklitepe> adresinden 30 Kasım 2020 tarihinde edinilmiştir.

Wang, J. (2015). Analysis on Setting of Animated Characters Modeling in Accordance with National Traditional Culture. In *1st International Conference on Arts, Design and Contemporary Education* (pp. 433-436). Atlantis Press.

Yağlı, A. (2013). Çocukun Eğitiminde ve Sosyal Gelişiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Caillou Ve Pepee Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 8(10), 707-719.

Yaralı, T. K. ve Avcı, N. (2017). Bir Çizgi Filmin Popüler Kültür Açısından İncelenmesi: Rafadan Tayfa. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), 449-470.

Yazıcı, E., Baydar, I. Y., Kandır, A. (2019). Çizgi Film ve Çocuk: Ebeveyn Görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (1), 10-19.

Zhan-biao, C. (2006). Feng Zikai's cartoon: the Confliction Between Urban Culture and Rural Culture [J]. *Journal of Baoji University of Arts and Sciences (Social Science Edition)*, 1.

Zhi-yong, J. I. (2010). Wushu Cartoon: The New Route International Communication for Wushu Culture [J]. *Journal of Nanjing Institute of Physical Education (Social Science)*, 6.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

In this study; it was aimed to examine the use and presentation of our local cultural elements and elements related to Göbeklitepe Archeological Site within the scope of Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe animation film.

Methodology

Document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe, which is the sample of the research, was watched over and over again and the visuals and dialogues thought to be related to the research topic were analyzed in the context of local cultural elements and elements related to Göbeklitepe Archaeological Site. By comparing the verbal and visual presentations in the film with the visuals regarding the current state of the structures/areas/elements and the actual information, an evaluation was made in the context of the correct transfer of our cultural elements. The contributions of the animation film for cultural transfer and awareness of cultural heritage were discussed.

Findings

When Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe was examined in the context of our local cultural elements, Ankara Train Station, Varda Bridge and Balıklıgöl were seen as immovable cultural assets. In addition, it was seen that traditional elements of architectural texture were included in different scenes of the film. One of the most remarkable cultural elements in the film was Sıra Night which was included in the Traditional Conversation Meetings on the UNESCO Intangible Cultural Heritage List. In the film, there were informative discourses about Sıra Night and it was reflected on the audience as a visual presentation. Also, it was observed that various traditional elements such as hand embroidered pillows, lace covers, local clothes, putting hand on head while drinking water and kissing hand were used in the film.

It was determined that there were many visual and verbal elements about Göbeklitepe in the animation film. The verbal expressions in the film included informative discourses about Göbeklitepe and the importance of the discovery of Göbeklitepe was emphasized. As mentioned in the film, researches conducted in Göbeklitepe have not yet enlightened every subject related to the field, and some uncertainties have been evaluated with comments and estimates. However, it is possible to say that many assumptions about Neolithic human societies changed direction with the discoveries made in Göbeklitepe, and it was revealed that these people had more advanced social/intellectual/artistic structures than we expected. In the visual presentations, it was seen that the findings unearthed in the field studies in Göbeklitepe and the restitution studies made about the archeological site were also used. In addition, it was observed that the verbal and visual expressions regarding the construction process of Göbeklitepe, which were presented to the audience as a fiction, reflected the idea that an important cooperation and organization must have been made. Also, it was seen that, various elements associated with Göbeklitepe were included in fiction of the film in different ways.

Conclusion and Discussion

It is possible to say that cartoons are one of the most effective tools that can be used to transfer our cultural heritage to children, in a correct and remarkable way. In recent years, there has been an increase in Turkish-made animated films that have been shown in movie theaters and the influence area can be expanded by the fact that the audience is children and young as well as parents. Rafadan Tayfa 2: Göbeklitepe, which was examined within the scope of the study, undertook an important task and responsibility in terms of introducing one of our important cultural heritage - Göbeklitepe- to the wider audience and being the first animation film in this sense. Taking the audience back thousands of years, the production has blended a journey full of adventure and mystery with its many elements about Göbeklitepe. The scenes in the film trigger curiosity especially in children, creating various questions in children's minds and this helps to raise interest and awareness about the archeological site.

When the film was examined, it was evaluated positively that in addition to Göbeklitepe which is the main element of the film, our local cultural elements were also included in the film. It is possible to say that the visual and verbal expressions about Göbeklitepe Archaeological Site were generally presented as close to reality. It was concluded that the cultural elements in the film were tried to be reduced to the level of children and presented in an understandable and interesting way and the film contributed to the transfer and awareness of cultural heritage. In addition, besides the cultural elements, it was observed that positive values such as solidarity, courage, love, altruism and helpfulness were also included in the animation film.